

DELIRIUM?!

literaire thriller

ERICK OVERVEEN

Voor J.

CREDITS:

Titel: Delirium?! (Herziene versie)

Genre: Literaire Thriller

Schrijver: Erick Overveen

Derde druk: Amsterdam © juli 2022

ISBN nummer: 9789464652796

Coverontwerp: Myrthe Engeman - Foto: Patricia Steur - Geportretteerde: Theo van Gogh Covermodel: F.

Eindredactie: Eisso Post

Uitgeverij: Brave New Books / Single uitgeverijen Amsterdam.

Het jaar 2004 is het referentiekader voor de toegevoegde voetnoten in deze literaire thriller. Het jaar dat Arturo Mulder zijn memoires optekent.

Amsterdam © donderdag 7 juli 2022

VOORWOORD

Dankzij een vriendinnetje met acteeraspiraties belandde ik eind jaren negentig voor het eerst op een Amsterdamse high society party van filmproducenten, acteurs, fotomodellen en andere verwaande types. Mijn leven was er echter toch op vooruit gegaan, want tegen het einde van de avond raakte ik in gesprek met cineast en columnist Theo van Gogh, net 40 jaar oud, een van de weinigen in de Nederlandse filmwereld die ik werkelijk bewonderde. Eerlijk gezegd was ik ook wel een beetje bang voor hem. Zijn geruchtmakende talent liep parallel aan een al even geruchtmakende opvliegendheid. Niet voor niets stond hij bekend als een chronische ruziezoeker, een islamhater en een antisemiet ineen. Zijn leven was een aaneenschakeling van schandalen, polemieken, en aanvaringen met justitie, omdat hij het beledigen van mensen tot sport had verheven. Ik had dan ook niet verwacht dat hij in werkelijkheid zo positief op me zou reageren.

Met een Gauloises tussen zijn vingers en de wallen onder zijn ogen probeerde hij zijn grote voorbeeld, de Italiaanse filmregisseur Pier Paolo Pasolini, te duiden. Pasolini was volgens hem niet vermoord door een stelletje toevallige 'potenhaters', zoals ik meende. Er was een zorgvuldige strategie uitgezet om de provocateur in de val te lokken. De filmrollen van zijn laatste – gruwelijke – Markies de Sade verfilming *Salò* waren gestolen en die zou Pasolini terugkrijgen van een paar schimmige figuren uit de Italiaanse onderwereld en die waren aangestuurd door hogere machten achter de coulissen. Dit waren oefeningen in hardop denken, want Van Gogh diende thema's op waar ik tot dan toe als eenvoudige radiodeejay niet serieus over had nagedacht: Hogere machten, vrijheid van meningsuiting, vervolgingen van kritische kunstenaars, dat soort dingen. Wie zich openlijk tegen het establishment keerde was zijn leven niet meer zeker, meende Theo. Ook Salman Rushdie kwam ter sprake. De aanval van Islamieten op zijn roman *De duivelsverzen* bezorgde hem slapeloze nachten: 'Op een dieper level gaat het hier om de aard van Westerse literatuur, van ironie en van de allegorie,' verklaarde hij. Theo plaatste toen al de islamitische wet en de westerse zeden op een scherpe wijze tegenover elkaar omdat hij er de grote conflicten van morgen in zag. Het zou de rode lijn in zijn leven worden. Een lijn, toen al zo scherp, dat je hem moeiteloos naar de fatale 2e november 2004 op de Linneusstraat in Amsterdam zou kunnen doortrekken.

Die avond realiseerde ik me die hoe ontstellend onwetend ik was. Ja, van popmuziek wist ik wel het een en ander. Dat had ik inmiddels bewezen in mijn literaire debuut *Maansverduistering / Scenes uit het leven van de laatste deejay* dat de nodige opschudding in de mediawereld teweeg had gebracht, maar voor de taferelen die zich op het op het politieke wereldtoneel afspeelden, had ik nog een blinde vlek. De dag erna vertelde ik m'n moeder dat ik tien jaar lang alleen maar wilde gaan lezen. Werkelijk erudiet worden. Meer levenservaring opdoen. Na mijn ontslag bij Radio Veronica hing ik mijn deejay-carrière aan de wilgen en mocht meteen als onderzoeksjournalist aan de slag bij *Nieuwe Revu* en *Aktueel*. De niet bestaande Goden hadden mijn wens blijkbaar gehonoreerd.

Niet alleen *de Duivelsverzen* zette de bijl aan de wortels van de multiculturele idylle en de vrijheid van meningsuiting. Ondertussen begon het ook boven Amsterdam te donderen. Gerrit Timmer van het Onafhankelijk Toneel had datzelfde actrice-vriendinnetje van me gecast voor een bijrol in zijn theaterreposit *Aïjsja en de vrouwen van Medina*. Het probleem was echter dat verschillende moslimorganisaties direct protest aantekenden tegen de inhoud van *Aïjsja*. Timmer legde ons uit dat het volgens de Koran ten strengste verboden is om de bijslaapster van de Profeet uit te beelden. 'We kunnen deze mensen toch niet roekeloos kwetsen?' Verzuchtte hij wanhopig. Verbijsterd keken mijn geliefde en ik elkaar aan. Zaten we nu opeens opgezadeld met onze eigen *Duivelsverzen*? Vanaf dat ogenblik volgden de aanvallen op de kunst zich overal ter wereld in razend tempo op. De Franse auteur Michel Houellebecq vond zichzelf op de vooravond van 9/11 terug in het beklagdenbankje. Niet zozeer vanwege zijn roman *Platform*, waarin hij een islamitische terreuraanval tot in detail had beschreven, maar door zijn uitspraak in het tijdschrift *Lire* waarin hij, als een Fortuyn avant la lettre, de islam als "de meest achterlijke cultuur aller tijden" had gedefinieerd. Tijdens een rechtszaak in Parijs, waarin hij beschuldigd werd van discriminatie, verdedigde hij zich met de woorden: 'Mijn boeken zijn slechts fictie.' In de Franse media kwam daarna vooral de vraag ter sprake waarom moslims nou zo boos waren, niet de vraag of hier een essentiële vrijheid van onze beschaving onder vuur lag, hetgeen me nogal ergerde. Zijn boek wist trouwens meer dan hij, want nog geen week later schoten twee vliegtuigen vlak achter elkaar de Twin Towers in. Uit de dampende puinwolken boven Ground Zero tekende zich hier in Nederland het gezicht van 'de Goddelijke kale' af, zoals Theo zijn geestverwant Pim Fortuyn gekscherend noemde. Voor het eerst in mijn leven hoorde ik een politicus op televisie zich openlijk kritisch uiten over 'een vijfde colonne'. Ik vond hem moedig. Maar zijn zorgen waren groter dan de maan. Hij vertrouwde presentator Robert Jensen toe dat hij vreesde voor zijn leven. Chargeerde hij? Het duurde niet lang voordat een werknemer van Milieu-offensief in Wageningen die vraag beantwoordde. De moraliteitsveranderingen van onze tijdsgeest, waar ook de vercommercialisering van mijn geliefde radiolandschap deel van uitmaakte, manifesteerden zich zo snel dat het me soms duizelde. Mijn toenmalig vriendinnetje zei dat Van Gogh er intussen alles aan deed om Fortuyn's dood te wreken door ervoor te zorgen dat met name linkse mensen hem haatten. Stellig vroeg ik me af of hij Pasolini achterna wilde gaan? Of Rushdie. Daarin was ik niet de enige. Tijdens een debat over kunst en politiek in de Stadsschouwburg, ongeveer een half jaar voor zijn dood, noemde Van Gogh de AEL-leider Abou Jahjah "de pooier van de Profeet". Buiten ontstond een emotionele stemming met wat duw en trekwerk. Yoeri Albrecht probeerde Jahjah over te halen terug te keren. Tevergeefs. "We pikken het niet langer van dat varken," werd er geroepen. Van Gogh kreeg door de organisatie een taxi aangeboden om naar huis te gaan, maar hij pakte liever de fiets. Naïviteit of hoogmoed? Grotere en kleinere aanslagen door moslimterroristen wereldwijd waren inmiddels schering en inslag: Afghanistan, Bali, Madrid. Om nog maar te zwijgen aan de doodsbedreigingen aan zijn eigen adres. Met *Submission*, het filmpamflet over de positie van de vrouw binnen de islam, gaf Ayaan Hirsi Ali de toen nog relatief onbekende, maar niettemin op stoom rakende Mohammed Bouyeri uit Amsterdam Osdorp, dynamiet in handen.

Toen ik als journalist op de filmset van *0605* belandde, spraken Theo van Gogh en ik eind september 2004 nog even over de duistere wolken die zich boven zijn hoofd leken samen te pakken. 'Ach,' zei hij schouderophalend, 'ik heb vorige week nog met islamieten een open discussie over *Submission* gevoerd op het terrein van CREA,

achter de universiteit van Amsterdam. Geen wolkje aan de hemel.' Vanwege zijn Fortuyn-film kwam zelfs zijn grote inspirator Pasolini nog even ter sprake: 'Hoe onwaarschijnlijker en tegenstrijdiger een officiële waarheid is, des te krachtiger de macht van wie hem presenteert,' legde hij deze beginnende schrijver nog uit, 'het is als het ware het diadeem van een macht die wil onderwerpen, die wil dat zijn ware reikwijdte niet gemeten kan worden, omdat hij zetelt in het Onzichtbare en het Onzekere.' De rillingen lopen me nog altijd over de rug als ik aan die uitspraak terugdenk. De parallellen zijn opvallend; beiden zijn vermoord op de katholieke dag van de doden: Allerzielen. Pier Paolo Pasolini in de nacht van 1 op 2 november 1975, Theo van Gogh 29 jaar later. Beiden hadden een verfijnd *fingerspitzengefühl* voor wat er speelde. Het waren cultuurpessimisten. Ondergangsgelovigen. Tevens bevonden beiden zich tijdens hun dood op hun artistieke hoogtepunt en waren enorm invloedrijk. Van Gogh legde de laatste hand aan de montage van zijn filmpamflet over de Pim Fortuyn-revolutie. Pasolini had de tumult rond zijn *Markies de Sade*-verfilming nog wel lijfelijk mogen meemaken, en typte maniakaal aan het scenario van zijn volgende film in het drieluik van de dood, maar uiteindelijk kwam hij niet eens halverwege. In beide gevallen waren het van hogerhand geplande moorden op twee hinderlijke opstandelingen. Geen toevallige dood van een onvoorzichtige homoseksueel van 53 die jongetjes oppikte op stations en door homohaters werd omgebracht (Pasolini), of een rituele slachting door een moslimfundamentalist op een radicale anti-Islam columnist (Van Gogh). Beiden werd scherp in de gaten gehouden door de conservatieve, linkse krachten voor en achter de schermen, wachtend op een kans om hen te grazen te nemen. Theo van Gogh, die als Nederlandse laatste rock'n roll- intellectueel een spoor van ongemak door het kneuterige Nederlandse politieke landschap trok, was voor de linkse elite een doorn in het oog. Net als Fortuyn moest hij geëlimineerd worden omdat hij hun globalistische ideologie dreigde te frustreren. De islamextremist die hem uiteindelijk keelde, had van de Geheime Diensten, die nauwgezet op de hoogte waren van Bouyeri's intenties, niet zomaar vrij baan gekregen. Om die mechanismen te doorzien, hoefde ik geen "werkelijk geleerde" meer te worden. Hoe dat functioneerde had Theo me persoonlijk al uitgelegd. Toen ik niet lang erna in de pers bekend maakte dat ik op basis van mijn eigen onderzoek een film wilde gaan maken over de moord op Theo van Gogh kon ik dat ook zelf aan den lijve ondervinden.

Erick Overveen
Amsterdam, oktober 2020

CODE DELIRIUM?!

*Hoe verachtelijker zijn leven is, hoe meer de mens eraan hecht, het is dan een
protest.
Een gedurige wraakoefening.*

Honoré de Balzac

AUGUSTUS 2004

*The program for this evening is not new
You've seen this entertainment through and through
You've seen your birth, your life and death*

*You might recall all of the rest
Did you have a good world when you died?
Enough to base a movie on?*

Jim Morrison ¹ / 'The Movie' / 1978

Woensdag 25 augustus 2004

'Mulder! Recreatie!' Een marinier met een stekelkapsel steekt zijn hoofd om de hoek van de deuropening. 'Zo meteen heb je een intakegesprek met het afdelingshoofd.'

'Wie bent u?'

'Je ergste nachtmerrie,' lacht hij schuin. 'Geintje. Gijs is de naam.'

Ik moet mijn cel uit! Maar, o! Koudwatervrees regeert!

Al dagen loop ik in dezelfde kleren rond, alsof ik een psychiatrische patiënt ben. Er lijkt maar weinig verschil te zijn tussen geesteszieken en gedetineerden als je hier rondkijkt. Ik neem grote happen lucht als een vis die uit zijn omgeving is geslingerd en levend ligt te verbranden in een kuil.

Eén teen in het water. En... brr... dan ga ik maar...

¹ **Jim Morisson** (1943-1971) Amerikaans zanger van de band The Doors en dichter. The God of rock and cock meende de reïncarnatie van de Franse dichter Arthur Rimbaud te belichamen.

Het gevaarlijke bijgeloof dat de *l'uomo delinquente*, de misdadige mens, een inferieur wezen zou zijn, werd door kerk en kapitaal jarenlang consequent op het plebs geprojecteerd. Rond het jaar 1800 leek het Amsterdamse Rasphuis op een soort levend Caravaggio² schilderij waarin het wemelde van de vogelbekken, roodbaarden, junkenkoppen en eenogigen. Duivelskinderen, kortom. Verstoten door hun eigen familie alsof ze een besmettelijke ziekte verspreidden. Regelmatig stonden voltrekkingen van de doodstraf op *den program*, met notoire krankzinnigheid of gevangenisopstanden tot gevolg en een publiek dat zijn sadomasochistische verlangens heimelijk manifest zag worden.

Pas na de Tweede Wereldoorlog begonnen geleerden van het kaliber Foucault er gewag van te maken dat langdurige isolatie júíst geestesstoornissen als insania neurotica, amentia of paranoia in de hand zouden kunnen werken. Het idee dat de misdadiger in een afgrond van eenzaamheid moest worden geworpen om een loutering te ondergaan, werd steeds frequenter afgedaan als een waanidee.

Ten opzichte van een eeuw geleden is er echter weinig veranderd: mijn afdeling, 24 stalen deuren aan weerskanten van een lange gang, is dezelfde hogedrukketel van door elkaar bewegende verkrachters, junkies, freaks, loverboys, killers, stalkers, *slackers*, onzichtbare pedofielen en terroristen. Duitsers, Belgen, Fransen, Somaliërs, Nigerianen en opvallend genoeg slechts een handjevol originele Nederlanders. Vrijwel iedereen heeft zichzelf verminkt middels kleureninkt. Er is hoop en koppigheid. Oud en jong, levenspijn en levenslust, mysterie en openheid. In één woord: leven.

Tijdens mijn intakegesprek in de aula drukt Gijs me een formulier in handen. Zelfs de huisregels van de gevangenis doen dictatoriaal aan:

Wanneer u niet te allen tijde de instructies van de bewaarders strikt opvolgt, kan u een straf worden opgelegd variërend van het intrekken van privileges tot de veroordeling tot een isolatiecel.

In sommige regels klinkt het failliet van mijn land: leegte, schijnheiligheid en manipulatie.

‘Hier even een krabbeltje zetten dat je akkoord gaat en dan krijg je zo een telefoonkaart en een pakje shag,’ kucht Gijs. Zijn hoofd lijkt direct aan zijn lichaam vast te zitten.

‘Ik rook niet.’

‘Iedereen rookt hier.’

‘Ik niet.’

‘Komt nog wel,’ zegt hij nors.

Probeert deze vertegenwoordiger van de zuiverheid me aan het roken te krijgen? Om zijn incompetentie te verbergen, heeft deze ex-marinier met zijn belachelijke stekelhaar zich volgehangen met traangas, een gummiknuppel en handboeien.

‘O, en je gedetineerdenpasje, natuurlijk.’ Met een diepe zucht schuift hij een plastic kaartje naar me toe waar een gruwelijke *mugshot* van mezelf op prijkt.

‘Hoelang ben je al hier, Mulder?’

‘Een dikke week nu, denk ik.’

² Michelangelo Merisi da Caravaggio (1571-1610). Beruchte kunstschilder wiens werk vol drama, dynamiek en ‘bravura’ zit.

Zijn walkietalkie piept en kraakt. 'Steek je neus eens wat meer buiten de deur. Anders gaan we nog denken dat je jezelf iets aan wilt doen of zo,' mompelt hij zonder me een blik waardig te gunnen.

Ik vertel hem maar niet dat ik – zoals gewoonlijk – tussen het vroege voorjaar en de aanstaande herfst getroffen word door inzinkingen. Bang voor wat ik het 'zwarte monster' ben gaan noemen, dat vooral op de nachtelijke uren bezit van me neemt.

'Ik ben niet echt wat je zegt 'van de straat'.'

Zijn boze ogen kijken me indringend aan. 'Nee, je bent nu van de stáát.'

Hoeveel hartkloppingen nog?

Ik sjok terug naar mijn cel. Een hok van amper zeven vierkante meter met een smerige stalen po. Het is zo'n beetje de laatste buitenpost van de beschaving binnen deze bakstenen gevangenisflat, die troosteloos uittorent boven een voorstad van Maastricht: de PI Overmaze genaamd. Hier, onder de rook van chemische fabrieken, achter een soep van chemisch afval – de Maas –, nota bene op amper een steenworp afstand van het oude kantoor van mijn vaders containerbedrijf, zal ik de komende weken verblijven. Toen we een keer langs de gevangenis reden, zei hij tegen me: 'Zorg dat je daar nooit terechtkomt.' Wat papa echter over het hoofd zag, was het feit dat wanneer je een schrijver in de cel gooit, je hem in wezen opsluit in zijn werkkamer.

Met lange tanden probeer ik even later een lauwe, matte magnetronmaaltijd te nuttigen, maar de kabeljauw zinkt als een natte spons in mijn maag en de saus lijkt wel opgewarmde terpentijn. Sinds ze me in dit massagraf hebben ingekapseld, lijd ik aan een cocktail van klachten en pijntjes: spierpijnachtige steekjes in mijn lever, bijvoorbeeld. Hartkloppingen. En bij vlagen een hyperventilatieaanval. Misschien is het een tekort aan vocht of gebrek aan vitaminen. Of is het de heer K.? Zoals die ook mijn vader van binnen uitholde en versneld zijn graf introk?

'Ho! Mulder, Arturo? Dat ben jij toch?' Een lange, broodmagere bewaker kijkt stoïcijns op me neer.

Ik knik.

'Je raadsman is er.'

Even later staan Wiersma en ik gespannen tegenover elkaar in een kleine spreekkamer van niet meer dan acht vierkante meter linoleum met een gammeltafeltje, begrensd door muren en een dikke, stalen deur.

Mijn piketadvocaat laat mijn strafdossier minachtend tussen zijn vingers wapperen. 'Ik heb veel fraudezaken in mijn leven gedaan, Mulder, maar deze is wel erg scherp.' Hij bladert onrustig door zijn papierwinkel heen en knikt zonder op te kijken. 'Toen jij ondergedoken zat in een banlieue van Parijs bij die vriendin van je, die Laura, is de recherche in Nederland bezig geweest om het netwerk om je heen te sluiten,' gaat hij hoofdschuddend verder. 'Ik zie hier in het proces-verbaal dat ze zelfs je appartement in Scheveningen meerdere keren hebben doorzocht.'

Ik sla mijn handen voor mijn ogen. 'Daar woon ik al een eeuwigheid niet meer!'

'Dat mag dan wel zo zijn, maar op je oude zolder hebben ze toch nog een hoop gevonden: laptops, computers, USB-sticks, vuilniszakken vol post, rekeningafschriften en aantekeningen. Alles is in beslag genomen,' gaat hij verder. 'Alles, alles, alles. Wat mij vooral zorgen baart, zijn de bewijzen voor bedrijfs- en hypotheekfraude. En trouwens, er zaten afschriften uit de zomer van 2000 tussen

waarop je meer dan drie ton aan opties bleek te bezitten. Een relatief hoog bedrag voor iemand van... Hoe oud was je toen? 25, 26?’

Ik knik amper zichtbaar.

‘Van miljonair naar krantenjongen,’ verzucht Wiersma hoofdschuddend.

Terwijl ik met mijn gezicht op mijn hand leun, schuift hij ongevraagd *De Telegraaf* onder mijn neus.

Maandag 23 augustus 2004

INTERNATIONAAL GEZOCHTE MEESTEROPLICHTER AANGEHOUDEN

Van onze verslaggever

In de nacht van zondag op maandag 16 augustus 2004 heeft de politie Amstelland een 31-jarige man aangehouden die werd gezocht wegens miljoenenfraude aan belastingontduiking, witwassen, computerhacking en flessentrekkerij. Volgens een woordvoerder van het Openbaar Ministerie is de man eerder in beeld gekomen bij justitie in verband met de vermissing rond de 18-jarige theaterstudente Luna van Bohemen in september 2001.

De man, met wie de vrouw destijds een relatie had, werd er kort van verdacht een rol te hebben gespeeld rond haar verdwijning. Dit werd echter nooit bewezen. De studente werd op zondagavond 2 september 2001 voor het laatst gezien in haar woonplaats Amsterdam. Sindsdien ontbreekt van haar elk spoor.

Ondanks het feit dat de man de spil was geworden in een groot aantal politieonderzoeken in verband met internationale fraude en witwaspraktijken, kon hij jarenlang niet worden opgespoord. Gisteravond liep hij echter tegen de lamp bij een reguliere alcoholcontrole op de A2 ter hoogte van Stein (Zuid-Limburg).

(Bron: Reuters)

Wiersma staart naar de vloer. ‘Heb je écht alles in je eentje uitgevoerd? Gaf je leiding? Werd je geleid wellicht?’

‘Ik wil niet leiden en ik wil niet geleid worden,’ antwoord ik.

‘Je megalomane wanen zijn in elk geval goed genoeg voor de voorpagina van *De Telegraaf*. Rechtbankjournaliste Saskia Belleman beweerde op televisie dat jij meer dan twee miljoen euro hebt verduisterd.’

‘En jij gelooft dat?’ Ik ga beledigd achterover zitten. ‘Luister – en ik herhaal dit nooit weer, Wiersma. Wat er over mij beweerd wordt, zijn halve waarheden, fabricages van op eigenwaarde ontspoorde schepsels, die daarin gesteund worden door op ‘wraak’ uit zijnde redacties, talentloze wannabe’s die de middeleeuwen laten herleven. “Kruisigt hem!” Vroeger werd je als schurk vastgebonden aan een schandpaal met een bord om je hals met het woord ‘ezel’ erop, alsof je een beest was. Of er werden pamfletten van verspreid om je zwart te maken. Alexander Pope

overkwam dat bijvoorbeeld. Na het schrijven van zijn meesterlijke, altijd evoluerende *The Dunciad*, werd hij een mikpunt van de autoriteiten. Pope! Een van onze grootste geesten. Hij werd afgeserveerd als een ketter. Tegenwoordig gebeurt dat te kust en te keur.'

'Maar je vraagt er toch zelf om? Jij verklaart de maatschappij de oorlog,' zegt Wiersma.

Ik schud mijn hoofd. 'Zij heeft mij de oorlog verklaard, Wiersma. Logisch. Ik ben schrijver. Zo'n beetje het grootste gevaar voor elke zichzelf respecterende dictatuur, zolang we een uitbraak van het vogelpestvirus buiten beschouwing laten.'

Wiersma begint schaapachtig te lachen, buigt zich naar me toe en vraagt dan, fluisterend: 'Even tussen jou en mij, Arturo. Jij wordt vervolgd omdat je twee miljoen euro hebt buitgemaakt. Niet omdat je auteur bent. Dus... Waar zijn die miljoenen gebleven?'

Ik bedek mijn gezicht met beide handen. 'Nou, goed. Ik zal het beknopt voor je samenvatten.'

Wiersma slaakt een diepe zucht terwijl hij onhandig een pen uit zijn binnenzak vist.

'Je weet zeker dat we hier niet worden afgeluisterd?'

Hij knikt.

Ik haal diep adem. 'Oké. Nadat ik het kindsdeel van mijn vader, een slordige ton, in ontvangst had mogen nemen, en ik berekend had dat ik minimaal twee miljoen euro nodig had om financieel autonoom te worden, regelde ik een baantje als quoter op het Damrak in Amsterdam. Eind 1999 bestond het *open outcry system* daar nog. Live handelaren in kleurrijke jasjes. Lawaai. Tot die tijd was ik – in chronologische volgorde – producer, deejay en freelancejournalist geweest en nu, vanwege de onverwachte dood van mijn vader en het daaruit voortvloeiende kindsdeel, fulltime daytrader geworden.'

'Zonder enige ervaring belandde je in de spil van de macht?' vraagt Wiersma, terwijl hij kleine slokjes water neemt om zijn verbazing weg te spoelen.

Ik knik. 'Gewoon via een uitzendbureau. Heel banaal. Bij Adecco tegenover het Damrak zochten ze quoters en traders die een opleiding wilden volgen met de mogelijkheid om uiteindelijk daytrader te worden.'

'Hoe was dat? Die beurswereld?'

Ik slaak een diepe zucht. 'De effectenbeurs was een vreemde planeet van hogesnelheidstransacties waar alleen al op de valutamarkt elke dag een biljoen dollar van eigenaren wisselde. Op dagen dat er een koerse explosie plaatsvond, hoorde je overal gejuich. Het leek wel een sportwedstrijd. Dan klonk er een bel en stook de cocaïne op. Dan werden de limousines voorgereden en de hoeren gekeurd alsof het vee betrof.'

Wiersma schiet in de lach. 'Jezus. Aan de manier waarop jij praat, kan ik inderdaad horen dat je schrijver bent.' Met enige moeite trekt hij zijn colbert uit. 'Ik ga er eens goed voor zitten, denk ik.'

'Vóór twaalf uur moeten we een uur achter de deur in verband met de lunch van onze beschaafde onderdrukkers.'

Hij kijkt gehaast op zijn Rolex. 'Dan hebben we nog drie kwartier. Kom, vertel me over Kay. Die heb je daar leren kennen, toch? Op de beursvloer? Dat las ik in het verhoor, tenminste?'

Ik knik instemmend. 'De omstreden Kay van der Heijden, bijgenaamd 'de Goudzoeker', was op het moment dat we elkaar ontmoetten bijna 40 jaar. Hij leek in zijn doen en laten, met zijn schilderachtige neus en onoverwinnelijke blik, bijna op

een jonge versie van Willem Holleeder, de ontvoerder van biermagnaat Heineken. Deze aristocraat met zijn beleggingskantoor op de Amsterdamse Zuidas leefde het leven zoals het mij voorstond. Hij had een privéarts, een sporttrainer, een kok, en hij wierp zichzelf op als een flitshandelaar op de Japanse Nikkei die in opdracht van privéklanten de aan- en verkoop van bedrijven begeleidde. Ondanks – of juist dankzij – zijn succes, hing de geur van fraude altijd om hem heen. Bijna iedereen op het Damrak wist dat de FIOD zijn beleggingsbedrijf De Goudzoeker had doorgelicht op verdenking van illegale geldstromen.’

Wiersma’s ogen sperren zich wijd open. ‘Dat heb ik gehoord, ja.’

‘Ondanks het feit dat de rechter hem vrijsprak, bleven onze collega’s hem zien als een aartsbedrieger. Ik kreeg het gevoel dat hij tussen de haaien zat, omsingeld door onzichtbare vijanden, als een moderne Julius Caesar, of een Kennedy. Kranten probeerden zijn verleden op te helderen. Was hij een Amerikaanse Duitser? Puissant rijk geworden dankzij de verkoop van schimmige dotcombedrijfjes? Of zat er meer achter? Stond hij stiekem toch met een been in de onderwereld? Was hij wel de oorlogsveteraan die hij beweerde te zijn? Of had hij het verzonnen om zijn imago allure te geven?’

Wiersma maakt zonder op te kijken driftig aantekeningen.

‘Toen hij onverwacht opdook bij de UPC-stand, waar ik inviel voor een zieke collega, en hij Nederland als een orwelliaanse staat beschouwde, begreep ik dat we *kindred spirits* waren. Nog dezelfde avond aten we Indonesisch in een *executive dining room* en begon hij me te introduceren in de kringen van de Amsterdamse jetset: een wereld van limousines en hotelsuites, van dure champagne en avondjes oppervlakkig geklets, van roodgele cocktails en jazzmuziek. Mijn leven ging erop vooruit. Hij bleek hoog in de bomen te zitten. Hij kende iedereen: van Job Cohen tot Pim Fortuyn ³ en van Wouter Bos tot advocaten als Gerard Spong. Hij werd op handen gedragen door voetballers, vastgoedjongens en projectontwerpers. Bovendien sponsorde hij – nog steeds trouwens – de grote kunstenaars van onze tijd, zoals Boudewijn Büch ⁴ en Theo van Gogh ⁵.’

‘Jou ook?’

Ik knik. ‘Kay was een soort mecenas. Zelfs nu ik hier zit, helpt hij me nog. En natuurlijk is de kunstenaar gevoelig voor geld, roem en vrouwen. Stijl werd steeds belangrijker voor me. Op aanraden van hem begon ik pakken te dragen van Ermenegildo Zegna, Louis Vuitton en Francisco van Benthum. Driedelige pakken met witte overhemden en dubbele manchetten eronder. Burberry Prorsum. Stropdassen

³ **Pim Fortuyn** (1948 - 2002) was een Nederlands politicus, socioloog en auteur. Hij werd negen dagen voor de verkiezingen van 2002 vermoord door milieuactivist Volkert van der Graaf op het Mediapark in Hilversum na twee uur te gast te zijn geweest bij dj Ruud de Wild op radio 3. Met de ‘Fortuyn-revolutie’ doelt Hirsi Ali op de komeetachtige opkomst van de omstreden politicus en diens uitspraken in de Volkskrant op 9 februari 2002 waarin hij de islam ‘een achterlijke cultuur’ noemde, ‘nul’ vluchtelingen in Nederland wilde en zei dat - mits hij het ‘juridisch rond zou krijgen - geen islamieten meer in Nederland of zelfs Europa zou willen toelaten, ook al beseftte hij dat hij het juridisch onmogelijk zou kunnen regelen. De journalist vroeg of hij zo geen haat zaaide. ‘Nee,’ reageerde Fortuyn, ‘ik gebruik het woord als wapen.’

⁴ **Boudewijn Maria Ignatius Büch** (1948 - 2002) was een Nederlandse dichter, schrijver en televisiepresentator. *De kleine blonde dood* (1985) was zonder twijfel Büchs succesvolste werk. Sinds 1985 zijn er van het boek meer dan dertig drukken verschenen. De roman werd in 1993 verfilmd door Jean van de Velde. Als televisiepresentator maakte Büch diverse programma's over literatuur, en een reisprogramma onder de titel *De wereld van Boudewijn Büch*.

⁵ **Theo van Gogh** (1957 -) Nederlands regisseur, acteur, scenarioschrijver, columnist, programmamaker.

van Gucci en een ronde Persol 714 op mijn neus à la Steve McQueen. Hij meende dat dat beter voor mijn carrière zou zijn.’

‘Hoe heb je zo’n risico kunnen nemen? Ik bedoel, zomaar gaan beleggen, zonder al te veel ervaring... Met het geld van je vader nog wel.’

‘Luister, Wiersma, als Kay niet zoveel kennis van technische beursanalyse had gehad, zou ik dat risico nooit hebben durven nemen. Tijdens een kerstborrel in de Rode Hoed in Amsterdam onthulde hij de zeven spirituele wetten van het daytraden aan me. “Je moet de beurs als rivier beschouwen,” legde hij me uit. “*You just go with the flow*. Als jij wilt beleggen met het kapitaal van je ouweheer, dan moet je alles weten, Art.” Ja, zo noemde hij me meteen. ‘Art’. Heel amicaal eigenlijk. Een beetje te amicaal nu ik erover nadenk.’

Ik zet een zware stem op om Kay te imiteren: “En belangrijker nog, Art, je moet kunnen leven. Sinterklaas bestaat niet meer. Deprimerende zelfverwijten zijn voor losers. Voor elke gulden die je verdient, zal je keihard moeten werken.” Toen stond Kay op en tikte plechtig tegen zijn glas. “De enige, werkelijk rijke schrijvers zijn de optieschrijvers. In die zin heb je meer aan Kondratiev ⁶ dan aan Dostojevski ⁷.”

“Kondra... wie?” vroeg ik hem.

“...tiev. Jochie! Tenzij je bij de 99 procent van het gepeupel wil horen dat teert op de kruimels die de boven ons gestelden voor hen overlaten. Kondratiev zag in dat onze wereld de speelbal is van een krachtveld dat de onwetende meute in zijn greep houdt,” ging hij opgewonden verder. “Kondratiev begreep dat de beurs niets anders is dan een weerspiegeling, een soort massahypnosemeter van dat krachtveld.”

Ik weet nog dat ik in de lach schoot omdat hij zo van zichzelf overtuigd was. “Je gaat me toch niet vertellen dat je een determinist bent?”

“Natuurlijk. Jij ook. Anders zouden we ons niet bezighouden met het voorspellen van de beurs,” determineerde hij.

Een serveerster vulde onze glazen bij.

“Maar dat zou betekenen dat alles van tevoren is uitgestippeld,” sputterde ik tegen. “Ik bepaal mijn leven zelf.”

“You wish!” riep hij, terwijl hij een Havana aanstak. “*We are unwitting puppets on a stage*, jochie. Shakespeare.”

Ik herinner me dat hij per ongeluk een wolk nicotine in mijn gezicht blies.

“Alles staat in dienst van hogere machten. Een gesloten, zichzelf regulerend ecosysteem met een eigen cyclus waarin wij mensen als mieren worden gebruikt om het in stand te houden. Een natuurverschijnsel dat je overal in terugziet. Zelfs in stormen of elektromagnetische oprispingen als het noorder- en zuiderlicht, zelfs in periodieke epidemieën als de pest of aids of in een opvallende politieke carrière van het kaliber Kennedy.”

Ja, ik herinner me precies hoe Kay me dat vertelde destijds, zo gedecideerd. Zo opgewonden.’

‘Zo gedetailleerd?’ vraagt Wiersma. ‘Wonderlijk.’

‘Wil je weten wat we aten? Eigengemaakte fettuccine met everzwijnsaus en rode huiswijn uit een karaf. Kay had namelijk zijn eigen kok ingehuurd.’

‘Je bent natuurlijk schrijver dan moet je oog voor detail hebben,’ lacht Wiersma. ‘Nou goed, man, ga door. Wellicht is het bruikbaar in mijn verdediging, want of je het nou leuk vindt of niet: jij werd ook gemanipuleerd door die gast, die Kay.’

⁶ Nikolaj Dmitrievitsj Kondratjev (1892 - 1938) was een invloedrijke Russische econoom.

⁷ Fjodor Michajlovitsj Dostojevski (1821 - 1881) Groots Russisch literair genie dat de wereld observeerde en zijn diepste zielenroerselen verkende; wat hij daar aantrof op meesterlijke wijze tot een roman wist te smeden.

‘Gemanipuleerd? Nee. Ik was zelden zo geboeid. Kay trok een schoteltje halfgare bitterballen naar zich toe en tikte me op mijn vingers toen ik er ook eentje wilde pakken.

“De Kondratieffgolf beweegt zich voort in de zogenaamde sinusoidale cyclus,” ging hij verder. “Om je toekomst te voorspellen, hoef je dus in principe alleen maar de tijdsgeest van je grootouders te bestuderen. Met andere woorden: het is de golf die de gebeurtenissen veroorzaakt. Niet andersom. Volgens mijn berekeningen breekt binnenkort een fase aan waarin onze gouden kalveren op hun voetstukken zullen schudden.”

Ik protesteerde. “Mij lijkt het dat er naast causale verbanden ook steeds nieuwe verbanden ontstaan en verdwijnen?”

“Nope! De beurs heeft geen trigger nodig. Die is deterministisch bepaald. *Ducunt volentem fata, nolentem trahunt!*⁸ Laat maar. Begrijpt toch niemand.”

Exact op dat moment doemde er een jong meisje onverwacht voor ons op. Kay prikte met een vork haar richting uit.’

Wiersma kijkt verschrikt op.

“Hier hebben we Luna,” hoorde ik Kay zeggen, “de dochter van mijn assistente.”

“Hoi, ik ben Luna dus,” zei het meisje, terwijl ze een kus op Kays lippen plakte.

Ik zweer het, Wiersma. Luna keek me aan en blééf me aankijken, alsof ze gehyponotiseerd was.’

Wiersma slaakt een diepe zucht. ‘Arturo, laten we hier een andere keer...’

‘Met haar melkblanke huid, haar roze jukbeenderen, en droevige ogen was ze bijna een prerafaëlitische schoonheid. “Ik kom me even laten vernederen door Kay,” zei ze, haar hoofd verlegen gebogen naar de grond. Precies dát zei ze.’

Wiersma schudt zijn hoofd en slaakt opnieuw een diepe, vermoeide zucht. Hij staart een tijdje naar zijn aantekeningen. ‘Luna?’ vraagt hij me hoofdschuddend.

‘Luna van Bohemen, ja.’

‘Het verdwenen meisje?’

‘Ja, die ja.’

Wiersma neemt een paar slokjes water en schudt zijn hoofd. ‘Ze was nog maar een kind toen, gok ik. Vijftien? Zestien?’

‘Nou en? Toen Dante⁹ zijn Beatrice tegen het lijf liep, was ze negen jaar. Negen! Vanaf dat moment was zij alles voor hem. Zijn hele universum. Het is dat Griekse woord *anagnorisis*, de schok der herkenning.’

Wiersma slaat zijn handen voor zijn gezicht. ‘Ik weet niet of ik dit soort dingen wel wil weten,’ kreunt hij. Opnieuw werpt hij een haastige blik op zijn horloge. ‘We verspillen kostbare seconden. Kom, vertel me hoe je de erfenis van je vader bent kwijtgeraakt. Dat kan in het belang zijn van mijn pleidooi – vanwege de psychologische consequenties, bedoel ik.’

‘Oké. Nou ja. In navolging van de grote Dostojevski zette deze speelbal van de winden op het kansspel in om de macht over zijn eigen leven te verhogen.’

Hij kijkt geïrriteerd op. ‘Poëet. En nu in gewoon Nederlands zodat ik het ook kan begrijpen.’

⁸ ‘Het noodlot leidt de gewillige. De onwillige wordt meegesleurd.’ Uitspraak van **Dante**.

⁹ **Dante (Durante) di Alighiero degli Alighieri** (1265 - 1321) was een Italiaans dichter, schrijver, moraalfilosoof en kortstondig politicus. Het kan niet anders of zijn *Goddelijke Komedie* is een verrukkelijk en therapeutisch werk geweest om te componeren. De eminente geleerde, dichter en politicus Dante Alighieri, verbannen uit zijn geliefde Florence, waar het verval door toedoen van zijn politieke vijanden ernstig had toegeslagen, verleende zichzelf begin 14de eeuw het voorrecht te gaan kijken hoe de zaken er in het hiernamaals voorstonden.

'Sorry, Wiersma. Ja, het is gesneden koek. Kijk, vanwege de recente economische crisis in het Verre Oosten en Latijns-Amerika waren eind 1999 aandelen aantrekkelijker geworden dan bijvoorbeeld obligaties. Elke boerendochter met een 'internetidee' werd door de Boerenleenbank omhelsd als een potentiële 'futuroloog' of 'goeroe', en kon zonder bedrijfsplan of aantoonbare ervaring zomaar over enorme startkapitalen beschikken, wat leidde tot een wildgroei van dotcombedrijfjes. Een windhandel in illusies. Die Nasdag Composite, de welvaartgraadmeter van het Wilde Westen in New York, brak record op record. Aandelen van technoreuzen als Yahoo, Nokia, Softbank en Amazon.com waren dat jaar met 1300 tot 1500 procent gestegen!

Wiersma blijft aandachtig luisteren. '*The fear of missing out?*'

Ik knik en zeg: 'Exact. Het was *the fear of missing out* die iedereen naar de rand van de afgrond joeg. Nou ja, bijna iedereen dan. Kay zit bijvoorbeeld nog altijd goed in de slappe was. Maar sommige dotcommiljonairs vergokten hun voltallige fortuin.'

'Maar die deden ook gekke dingen, toch? Een collega van mij zat ook in die business destijds, en hij gaf het ene dolle feest na het andere.'

'Toen ik dit inzag... In januari 2000 nam ik alweer ontslag bij het uitzendbureau en zocht samen met Kay en zijn 'afgod', dr. Kondratiev, voortaan financiële zekerheid in steeds grotere risico's. Dag in dag uit hingen we als onafhankelijke daytraders achter onze laptops om de idyllische stijgingen van de Japanse Nikkei te volgen.

"Kijk, Art. Op de Nikkei komt de bodem in zicht. *Stochastics* bij de nul-band."

"Mooi, maar tikje verdacht nog, Goudzoeker. Matig volume. Durf nog niet. Jij?"

"Wel. Overal groene balkjes en groene regels in de *position manager*. Nu erin, Art! Nu of nooit."

'Werkelijk? Spraken jullie op deze manier met elkaar?' vraagt Wiersma beduusd.

'Jep. Zo ging het iedere nacht. Vanuit mijn legergroenkleurige Chesterfield-stoel in zijn kantoor kocht en verkocht ik fantoom geld met software van Cyber Trader, alsof ik mijn leven lang niets anders had gedaan. Het knetterende gevaar trok ons aan als een mot tot de lamp, Wiersma. De spanning rookten we weg met exotische sigaren, en teleurstellingen – als die zich al aandienen – spoelden we weg met Il Pino di Biserno, een verrukkelijke blendwijn van Merlot. Volledig in balans met zichzelf.'

Af en toe krabbelt mijn raadsman wat op zijn kladblok. Vermoeid kijkt hij op. '*Skip the details*, Turo. Alsjeblieft.'

'Wil je het nou horen of niet?'

'De korte versie, graag. De tijd dringt.'

'Oké. Nou. Toen de Nasdaq mij rijk begon te tikken, was ik in staat om mijn Renault in te ruilen voor een Jaguar, en ik kon eindelijk achter het strand in Scheveningen een behoorlijk appartement betrekken met uitzicht op zee, zodat ik na een uitputtende dag samen met Nabokov en een snuif in de jacuzzi kon verdwijnen of de zalige kunst van het nietsdoen kon bedrijven als een prins of een oplichter.

Kay meende echter dat de feeststemming spoedig bedorven zou worden omdat in de Nasdaq Composite patronen ontstonden die parallel liepen met de tulpenbollenhousse uit de zeventiende eeuw. Volgens hem waren de verwachtingen van investeerders ronduit irrationeel en maakten internetbedrijven nauwelijks winst. Spottend noemde hij het toen al '*The Super Soap Bubble Cyclus Part. 6.0*'. En hoewel hij de term sindsdien regelmatig zorgvuldig in zijn mond nam, afwoog en opdiende, weigerde ik naar hem te luisteren. In plaats daarvan pompte ik juist de complete erfenis van papa tot aan de laatste cent in techno aandelen. Ik wilde het

snel! Ik wilde het nu! Ik wilde groots, meeslepend leven om er later groots en meeslepend over te kunnen schrijven.'

Mijn advocaat leunt op zijn linkerhand terwijl hij cirkeltjes trekt om de aantekeningen op zijn kladblok. 'Als ik het zo hoor, dan had je net zo goed alles in het casino kunnen verkwanselen,' verzucht hij.

'Simpel: ik stond en sta voor mijn principes, Wiersma. Ik wilde wraak. Mijn oplichtingsescapades zijn in wezen een langdurige wraakoefening.'

Met open mond staart hij me aan. 'Da's echt compleet bizar... Laat ik dat maar niet meenemen in mijn pleidooi.'

In gedachten hoor ik jou, Luna.

Je liegt.

Je dreigt.

Je verdraait situaties.

Ik fileer je.

Ik haat je.

'Luister, Arthur, de manier waarop jij je ervaringen in de beurswereld beschrijft, klinken eerder als het betoog van een adrenalinejunk dan een tactische belegger. Maar goed, het is wellicht wel van belang. Ik bedoel, het heeft het fundament gelegd voor jouw oplichtingsloopbaan. Misschien is er sprake van een persoonlijkheidsstoornis. Misschien moeten we dat laten onderzoeken...' Zijn stem beeft van cynisme. 'Jouw slachtoffers willen bloed zien,' zegt hij geagiteerd, 'bloed en wraak. En wraak, jongen, dat is de explosieve aard van de mensheid.'

'Woorden, woorden, woorden. Niets dan adem!' verzucht ik, David Hume heimelijk erend.

'De afgelopen tijd wordt er niet mals omgegaan met oplichters, hoor,' briest hij, terwijl hij aan zijn neus plukt. 'Reken er voorlopig maar niet op dat je vrijkomt. Ze laten je gewoon drie keer dertig dagen zitten. En de vermissing van dat vriendinnetje van je...' Hij neemt snel een slokje water. 'Dat helpt ook niet bepaald mee.'

Als hij afscheid neemt, geeft hij me een stevige knuffel.

Vrijdag 27 augustus 2004

*Beautiful scarlet
Summer's really gonna hurt you.*

Diplo / 'Summer's Gonna Hurt you' / 2004

Het is 17.48 uur.

Mijn cel biedt uitzicht op de skyline van Maastricht. De Sint-Pietersberg en de fabrieken van de ENCI die oplossen in de avondnevel. Ten oosten van de horizon is de oneindige verkeersstroom op de A2 te zien, bijna als een tranceachtig verschijnsel. Hier in Overmaze verstrijken de dagen zo traag en betekenisloos dat je

er compleet door vergeestelijkt. Maar dat is geen penitentie voor een literaire wapenvoerder.

Er is niets veranderd aan mijn stad en toch bestaat alles vanavond op een andere manier. Een wolkendeken heeft Limmel, een wijk aan de buitenkant van Maastricht, in een Bijbelse duisternis gehuld. Mijn cel is zo warm als een reptielenhuis. Het donkerblauwe gordijn voelt aan als een kolenkachel.

Het is 17.48 uur.

Via mijn luchtrooster stroomt de geur van de zomeravonden uit mijn jeugd binnen: van sloten en meren, en van bossen waar tijdens de lente soms hondsdolheid heerste. Het vermengt zich met cannabis en wrange oploskoffie. De gedachte dat er een eind is gekomen aan de plicht te moeten (over)leven, van een leven van permanente vlucht, van die eenzame tocht langs kroegen, criminelen en lege hotelkamers – die gedachte biedt troost. Mijn buitenkantleven is plotseling heel klein geworden. Over mijn binnenwereld valt heel wat meer te vertellen, want alleen daar bloeit nog wat.

Als ik op mijn wekkerradio kijk, is het nog steeds 17.48 uur. De tijd lijkt te zijn ingestort. Mijn gedachten dwalen af naar mijn gesprek met Wiersma vanmorgen en naar onze begindagen in het bijzonder. Het moment is gekomen voor zelfconfrontatie.

Mijn handen trillen zodra ik je *judicium capitale* uit een archiefmap tevoorschijn haal.

Art,

Voor mij is de tijd gekomen om je eindelijk – vanuit een afstand – duidelijk te maken wat er allemaal mis is gegaan en nog steeds gaat. Je zal nooit veranderen. Maak dat jezelf en de anderen niet wijs. Je zwelgt in continu zelfmedelijden en je laat je leiden door jouw waarheid. Accepteer dat er mensen zijn die dat niet pikken. Je kan niet altijd leven met gedachten waarvan elke zin begint met 'ik'. Let wel, het is jouw werkelijkheid. Jij maakt jezelf belangrijk. Niet ik. Niet de anderen.

Voordat ik werd opgenomen had ik al geen leven meer, geen vrienden, geen toekomst, geen idealen. Nu weet ik dat ik al anderhalf jaar geen leven meer had.

Jij hebt geen idee waar ik doorheen ben gegaan tijdens onze relatie. Ook al zal je het nooit toegeven: je gebruikt, misbruikt en zuigt mensen leeg om er zelf beter van te worden. Toen onze relatie begon, was ik amper zestien. Hoe heb je het in je hoofd gehaald om een serieuze relatie te beginnen met iemand van zestien? Ik vond mezelf op dat moment buitengewoon volwassen. Nu weet ik wel beter.

We zijn nu verder in de tijd. Ik ben gegroeid. Door schade en schande wijs geworden. Wij zijn niet uit elkaar gegroeid, zoals jij denkt. Ik heb gewoon op een

zeker moment, toen ik niet meer bang voor je was, voor mezelf gekozen. Maar ik kan/kon lullen wat ik wil(de). Je zult het nooit begrijpen.

Je liegt.

Je dreigt.

Je verdraait situaties.

Je lijdt aan pseudologia fantastica.

Je bent ziek.

Jij hebt altijd het gevoel gehad dat ik de baas was geworden terwijl ik anderhalf jaar niets anders heb gedaan dan me conformeren aan jouw totaal gestoorde gedrag. De consequenties zijn nog altijd zichtbaar: ik hecht geen waarde aan seks, durf niemand te vertrouwen en weet niet hoe ik een waardige relatie met iemand opbouw.

Je zult nooit weten hoe het is om constant op je hoede te moeten zijn. Altijd bang voor iemands reactie. Bang om te moeten spreken. Bang om jezelf te zijn. Bang. Bang. Bang. Pas nu realiseer ik mij dat ik altijd bang voor je ben geweest. Al je dreigementen: 'ik ga zelfmoord plegen als je me verlaat', 'ik ga je moeder bellen', 'ik maak je kapot', 'ik verwoest je leven'. Om over je fysieke mishandelingen nog maar te zwijgen!

Ik zal nooit van je loskomen (in de meest negatieve zin van het woord). Je hebt meer krassen op mijn ziel achtergelaten dan mijn vader. Ik heb alles gegeven wat ik in me had: ik heb naar je onzekerheden geluisterd, heb je verhaal gehoord, ben braaf elke week op komen dagen. Ik heb mijn leven voor je opgegeven. Ik heb – tevergeefs – anderhalf jaar de illusie gehad dat ik iemand zoals jij zou kunnen veranderen. Mijn excuses daarvoor. Ik neem absoluut wat dat betreft alle verantwoordelijkheid op me.

De reden voor mijn afscheidsbrief is mijn bevrijding. Ik schrijf je niet omdat ik je mis of van je hou (integendeel), maar omdat ik bang ben dat de geschiedenis zich herhaalt.

Luna

Zoals je ziet, maak ik dankbaar gebruik van de transcripties die ik uit onze opgenomen conversaties gedistilleerd heb. Het is materiaal dat jarenlang in bezit is geweest van justitie en dat nu pas aan me teruggegeven is. Uit het puin van een geschiedenis kunnen soms verborgen, onopgemerkte details naar boven komen. En daarom ga ik nu, met behulp van onder andere mijn oude dummy's, toch nog aan die gewraakte afscheidsbrief aan jou beginnen. Maar je woorden branden als turf.

Het waren toch echt jouw vingers die mij begonnen te verkennen die avond, Luna. Jouw vingers. Niet de mijne! Achteraf gezien had me dat natuurlijk argwanend moeten maken. Normaliter moest ik bedelen om seks als een zwerver om geld.

De avond na onze flitsontmoeting in de Rode Hoed vroeg Kay me plotseling of ik jou thuis wilde ophalen. Omdat ik geen zin had om te rijden, bestelde ik een taxi.

We gingen samen achterin zitten. Tegen de tijd dat we de ringweg opreden, drukte jij ter hoogte van de afslag RAI-Rivierenbuurt opeens je koele tong in mijn mond. Het was alsof jouw liefde als een stroomstoot door me heen schoot. Alles in mij trilde van poëzie. Je inspecteerde je profiel in de binnenspiegel, maakte je blonde haar vast in een paardenstaart, en stiftte je lippen.

De chauffeur keek jaloers toe.

‘Waar willen jullie eigenlijk heen?’ stotterde hij. Jullie blikken bleven even in elkaar haken.

‘Naar het Damrak,’ antwoordde jij kil. Met een duivelse blik in je ogen bracht je mijn hand onder je rokje: ‘Voel eens?’

Geschokt stuitte ik op het nat tussen je benen. Je had goddomme een gat in je slipje geknipt en lachte obsceen. De chauffeur kon zijn ogen niet van ons afhouden.

Niet lang daarna stormden we de AEX-arena binnen. We baanden ons een weg langs handelaren in felgekleurde jasjes, de UPC-stand waar Kay en je moeder zich bevonden en sloten ons op in een vrouwentoilet. Met de oorlog van de economie op de achtergrond onderwierp jij mij aan een fellatio – je specialiteit. *The fuck of the century* volgde. Toen je klaarkwam, stroomden de tranen over je wangen.

Het was een vrijdagmiddag in december 1999, 17.29 uur. Mijn leven was begonnen.

‘Jij bent he-le-maal koekoek, Art!’

Een paar dagen later biechtte de Goudzoeker onverwacht op dat ons liaison onder zijn auspiciën heeft plaatsgevonden, de ploert.

‘What the fuck?! En ik heb me naar hem toe nog wel schuldig gevoeld,’ hoorde ik mezelf nog tegen je zeggen. Je drukte een kus op mijn lippen die zo gemeend en nat was dat ik hem zelfs nu nog kan voelen, lieverd.

‘Boeien. Ik wilde het zelf ook hoor,’ gaf je toe, en je liet je hand krachtig met de mijne verstrengelen. ‘Toen ik je voor het eerst in levenden lijve zag, begon ik te shaken... Ik kreeg geen lucht meer... Je bent in werkelijkheid zoveel mooier dan op de foto.’

‘Foto?’

‘Kay heeft me weleens een foto van je laten zien. Ik vind je mooi, Turo. Dat is meer dan knap... Ik vind je levensmooi. Dus mij maakt het niet uit dat hij ons manipuleert. En trouwens... ik ben al lang niet meer zo goed geneukt.’

Ik slaakte een zucht van opluchting.

Hand in hand liepen we de stad in en lieten ons insluiten door de avondschemering van december 1999. Je droeg je kobaltblauwe vleermuisrok met zwarte nylonkousen en zwart-witte Nikes eronder. Ik in mijn Hugo Boss-(maat)pak.

Jij wees naar de klok boven het Paleis op de Dam. ‘Kijk, over minder dan dertig uur storten we ons in de armen van het nieuwe millennium,’ merkte je op. ‘Het begint nu toch te kriebelen, nietwaar?’

Opgewonden legde je uit dat je al je bizar ogende kleding zelf maakte en dat de rococo een bron van inspiratie voor je vormde. ‘Ik weet zeker dat ik toen geleefd heb als een Élisabeth Vigée-Le Brun of als een ultiem verleidelijke muze van de prerafaëlieten. Je moet mijn Alaïa-korset eens zien. Ik denk dat dat mijn meest sexy item in mijn garderobe is. Het maakt alles heet.’

Amsterdam hield zijn adem in. Dikke paars-zwarte wolken hoopten zich dreigend op boven Magna Plaza en de Albert Heijn. Verstopte gangen en immens lange wachrijen voor de kassa's – Nederland leek massaal aan het hamsteren geslagen te zijn uit angst voor de millenniumbug. Op onze jassen viel neerslag die het midden hield tussen regen en natte sneeuw. Om het plaatje af te maken, rookte je Davidoff Menthol Light-sigaretten waardoor die arrogante, vroegrijpe, gom kauwende, uitgekookte lolita in mijn geest opwolkte. Flauwe echo's van Nabokov. Maar jij was geen fictie.

Als een stel verliefde pubers renden we hand in hand over de Dam, door de smalle straatjes en over bruggen tussen de grachten waar de fietsers luid klingelend tussen ons door zwenkten, totdat we in café De Zwart belandden, dat beruchte schrijvershol aan het Spui waar de Nederlandse *fine fleur* van de literatuur en journalistiek zetelde. De Zwart was een grand café vol *tables rondes*. Een fancy club met open haard, stijlvolle sigaren rokende mannen en *brands*, en bovenal *the place to be* om gelijkgestemden te ontmoeten.

We bestelden Baileys met ijs en een rietje waaruit we samen dronken – beiden vanaf onze eigen kant van de tafel – en namen elkaar minutenlang vol bewondering op. Na een half uur beseften we dat we vijftig jaar nodig zouden hebben om bij te praten. Nog eens een uur later waren dat er minstens honderd geworden. Onze conversatie danste op de beats van deejay Roelofsma's Supperclub 1. *La salle neige*; het nummer 'Honey' van Tosca in het bijzonder.

'Op school – Atheneum, Het Sweelinck in Amsterdam – ben ik afwisselend competent en absent,' vertrouwde je me toe. 'Ik ben een mediakind. Altijd geweest. Mijn moeder heeft jarenlang voor de Amsterdamse tv-zender AT5 gewerkt, dus die heeft mij altijd overal mee naartoe genomen. Rode lopers. Camera's. BN'ers. Studio in, studio uit. Dat heeft me als beginnend actrice natuurlijk heel blasé gemaakt. Mijn hele leven staat op Kodak Super 8.'

'Is dat niet zwaar dan? Acteren? Op jouw leeftijd?' wilde ik van je weten.

Je liet je Davidoff Menthol-sigaret tussen je duim en wijsvinger balanceren en zei: 'Acteren is alleen vet als mensen niet doorhebben dat je acteert.' Je lachte schuin.

Het gerinkel van een geelverlichte tram vulde de stilte, want ik was sprakeloos.

Net als ik droomde je van een kunstzinnig leven, maar raakte je van tijd tot tijd in de greep van een depressie. Om het onheil voor te blijven, wilde je je zoveel mogelijk aan je diepste verlangens overgeven: acteren en fashion. Net als de muze van Andy Warhol, Edie Sedgwick, poseerde je naakt voor kunstenaars en liep je modeshows door de hele Benelux. Je smachtte ernaar je acteerskills naar een hoger plan te tillen en legde geld opzij voor een universitaire opleiding aan de New York Film School, waar Lee Strasberg zijn fameuze methodacting ¹⁰ ontwikkeld had.

'Je speelt niet iemand, je wordt iemand,' benadrukte je. 'Maar emotioneel gezien is het slopend. Dat gegoochel met identiteiten is bloedlink. Je kunt gaan twijfelen aan het beeld dat je van jezelf hebt. Ik lees veel over zen. Beoefenen doe ik het niet, maar ik vind het intrigerend dat het ego, het 'zelf', een illusie zou kunnen zijn. Dat

¹⁰ De fameuze *Stanislavsky method* oftewel het zogenaamde methodacting werd aan het begin van de 20e eeuw in Rusland ontwikkeld door **Konstantin Stanislavski** (1863 - 1938), werkzaam bij het Moskous Kunsttheater. In de jaren veertig van de vorige eeuw deed de acteertechniek haar intrede in de Verenigde Staten. De Amerikaanse regisseur **Lee Strasberg** (1901 - 1982) was de grote promotor van methodacting en wordt wereldwijd als de grondlegger ervan gezien, hoewel hij zijn ideeën aan Stanislavski ontleende.